

36^{החזר}
2020

הקאמרטו
הישראלית ירושלים
מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

05

כלים וקולות

לא רק אופרה

הקאמרטה הישראלית ירושלים

מנהל מוזיקלי אבנר בירון

נגני התזמורת

קינור ראשון מתן דגן* נטשה שר* כרמלה ליימן*** רומן יוסופוב מיכאל פביה ארנולד קובליאנסקי הלינה קורינץ	ויולה אליאנה לובנברג** טטיאנה פיין בוריס רימר אדוארד שובייב	חליל אסתי רופא** שני שניא* אבוב מוקי זוהר** אורי מירז	קרן יער אלון ראובן** רות ורון חצוצרה רז ארד* דן ורון*
כינור שני הדס פבריקנט** אדוארד רזניק** אומרי צח מיכאל קונצביץ' קרן שושני סמדר שידלובסקי	צ'לו מרינה כץ** צבי אורליאנסקי** אלכסנדר סינליקוב*** אסתר ולדקס	קלרינט שירה אליסף** עידו אזרד*	נבל גתית בועזסון*
	קונטרבס דמיטרי רוזנצוויג** שי פקר	בסון מאוריציז פאז** קריסטינס גריגס	טימפני קרן פנפיימון־זהבי** *כנר ראשי **נגן ראשון ***משנה לנגן ראשון °נגן אורח

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל

עו"ד יאיר גרין*, יו"ר אבנר אזולאי יעקב אייזנר* פרופ' רות ארנון* פרופ' שלמה בידרמן ד"ר יורם בלשר*	פרופ' אבי בן בסט רו"ח תלמה ברבש־קנולר פרופ' בני גיגר* אפרת יומן גרשוני* אילן דה פריס* פרופ' משה הדני*	גרשון זוהר יהודה זיסאפל רות חשין* משה זיכלס* פרופ' מנחם פיש ד"ר שמואל קבילי*	רו"ח רענן קופס* פרופ' אורי קרשון פרופ' דפנה שוורץ* ד"ר לאה שמיר־שנאן ברוך שלו דב שפיר *חברי הוועד המנהל
---	--	---	---

צוות הניהול

מנהל כללי יורם יונגרמן מנהל אדמיניסטרטיבי מיכאל קונצביץ' מפיקה ענת ריכטר מנהלת שיווק שרה טיילור דוד (בחופשה), ד"ר שרון גורדון מנהלת מכירות דגן פדר	רכז תוכני מוזיקה ד"ר רון מרחבי מנהלת משרד דבי בן צבי מנהל במה ואלרי אקסיונוב הנהלת חשבונות שרית יצחקי
---	--

משרד התזמורת: רח' ההגנה 13, הגבעה הצרפתית, ירושלים

טל: 02-5020503 | פקס: 02-5020504 | מחלקת מנויים: 1-700-55-2000 | בימים א'-ה' 09:00-17:00

כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com | אימייל: info@jcamerata.com

כתיבת התכנייה בני הנדל **עיצוב גרפי** חגית מימון **צילום** שער הראלד הופמן
צילום אמנים הראלד הופמן, דורון לצטר, יוסי צבקה, ג'ון מק

05

לא רק אופרה

ויקטור אָבֵיאָט מנצח (צרפת)
ורוניקה ברוק סופרן (ישראל)

ג'קומו פּוֹצִ'יני (1858-1924)

- "כריזנטמות", אלגיה לכלי קשת
- ג'אני סקיקי: האריה של לְאֹרְטָה
- "הו, אבאלה יקר"

וולפגנג אמדאוס מוצרט (1756-1791)

- דון ג'ובאני: הפתיחה
- חליל הקסם: האריה של מלכת הלילה
- "אש נקמת שאול מתוך לבי פורצת"

ג'וזֶפֶה וֶרְדִי (1813-1901)

- לה טרוויאטה: פרלוד למערכה א'
- לה טרוויאטה: רצ'יטטיב והאריה
- של ויולטה "חופשייה ומשוחררת"

הפסקה

ז'אק אופנבך (1819-1880)

- סיפורי הופמן: האריה של אולימפיה:
- "הציפורים בסבך הגינה"

ז'ורז' ביֶזֶה (1838-1875)

- סימפוניה בדו מז'ור
- ו. אלגרו ויוו
- וו. אדג'ו
- וו. מינואט: אלגרו ויוואצ'ה
- וו. פינלה: אלגרו ויוואצ'ה

אלמא מרכז אמנויות זכרון יעקב

יום ה', 5.3.20 בשעה 20:00

מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 6.3.20 בשעה 13:00
מוצ"ש, 7.3.20 בשעה 20:00
יום א', 8.3.20 בשעה 20:00

משכן פיס לאמנויות נס ציונה

יום ב', 9.3.20 בשעה 20:00

תיאטרון ירושלים

יום ג', 10.3.20 בשעה 20:00
הקונצרט יועבר בשידור חי
בכאן קול המוסיקה, באתר
ובדף הפייסבוק של הקאמרטא

הקאמרטא מודה לוורוניקה ברוק על שניאותה - בהתראה קצרה ביותר - להחליף את הילה בג'יו, שעקב ביקור באיטליה נאלצת לשהות בבידוד בביתה, על-יפי הנחיות משרד הבריאות.

ויקטור אביאט / מנצח

ויקטור אביאט נולד ב-1982 במונפליה שבצרפת. בתחילת דרכו למד נגינת אבוב, פסנתר ועוגב, ושימש אבובן בתזמורת של אקדמיית קאראיין שליד הפילהרמונית של ברלין ובתזמורות של פסטיבל לוצרן והאופרה של ציריך. ב-2009 חל מפנה: בעידודו של מאסטר פרנץ ולזרמסט, החליט להיות למנצח. את מקצועות הניצוח למד אצל אולריך וינדפור באוניברסיטת לייפציג למוזיקה ולדרמה ואצל יוהאנס שלפלי באוניברסיטת ציריך לאמנויות. בתום לימודיו יסד בציריך תזמורת שהורכבה מנגנים של פילהרמוניה ציריך, הקאמרית של ציריך ותזמורת טונהלה, ושעיקר מיקודה היה הרפרטואר של אסכולת וינה הראשונה ואסכולת וינה השנייה.

זכייתו של ויקטור אביאט במקום הראשון בתחרות נסטלה זילצבורג למנצחים צעירים ב-2014 התניעה את הקריירה שלו כמנצח בינלאומי. מאז זכה לשבחים על הובלתן של תזמורות חשובות באירופה: הפילהרמונית המלכותית של לונדון, הפילהרמונית של

לוקסמבורג, התזמורת הסימפונית של בורנמות, ברטון, ברן, בילקנט שבתורכיה, להטי שבפינלנד וארהוס שבדנמרק, תזמורת אוברן והתזמורות הלאומיות של ליל, מונפליה ועמק הלוואר.

בעונה שעברה הרשים את שומעיו כאשר - בהתראה קצרה - מילא את מקומו של דמיטרי יורובסקי כמנצח התזמורת הסימפונית MÁV בבודפשט ואת מקומו של וסילי סיניסקי בניצוח על התזמורת הסימפונית של בורנמות בביצוע הסימפוניה החמישית של שוסטקוביץ'.

לתשומת לב מיוחדת זכה אביאט ב-2015, כאשר, בשיתוף פעולה עם המנצח הצרפתי לורן פי ו עם המוציאיים לאור בוזי והוקס, ניצח על שחזור של האופרה השכוחה **מלך גזר** מאת אופנבך בבית האופרה של ליון. הביצוע שודר ברדיו ובטלוויזיה, ובאירוע חלוקת פרסי אופרה באביב 2016 בלונדון זכה בפרס הראשון בקטגוריה "החייאת יצירות שאין מרבים לבצע".

ורוניקה ברוק / סופרן

ורוניקה ברוק, ילידת טרֶטוּ שבאסטוניה, התגוררה באוקראינה בטרם עלתה לישראל. היא החלה ללמוד זמרה בגיל תשע, וכעבור שנתיים כבר הופיעה כסולנית עם תזמורת. את הכשרתה המקצועית רכשה בשנים 2006-2012 באקדמיה הלאומית לאמנויות בלוגנסק, שם השלימה תואר ראשון ושני באמנויות הזמרה, ובמקביל הייתה חברה באופרה סטודיו של לוגנסק. בתום לימודיה הייתה לחברה באנסמבל האופרה הלאומית של דְּנִיֶּפְרוֹפֶטְרוֹבְסְק. בשנת 2012 זכתה ברוק בכרס הראשון בתחרות הזמרה הבינלאומית "הים השחור" ביאלטה ובשנת 2014 העפילה למקום הראשון בתחרות הלאומית "הקול הזוהר של אוקראינה" בקייב. 2014 הייתה גם השנה שבה עלתה ארצה.

ורוניקה ברוק בוגרת "מיתר אופרה סטודיו", שם גילמה בין היתר את סרוויליה ברחמיו של טיטוס מאת מוצרט, סנדרינה בסיפורה של מתחזה שלו, אמינה בהסהרורית של בליני, דונה אורורה בהפיראטים של סטורס, קלוריןדה בלה צ'רננטולה של רוסיני, פיית החול ופיית הטל בהנצל וגרטל של

הומפרדינק ואלוהים בהאימהות של דוד זבה. בשנת 2018 זכתה במקום הראשון בתחרות הבינלאומית לאופרה בירושלים.

עוד ברפרטואר האופראי של ברוק: מלכת הלילה בחליל הקסם של מוצרט וברברנה בנישואי פיגארו שלו, לאורטה בג'אני סקיני של פוצ'יני, ג'לדה בריגולטו של ורדי וויולטה בלה טרוויאטה שלו, הברבור בסיפורו של הצאר סלטן של רימסקי-קורסקוב, איווט בהנוסעת של מייצ'סלב ויינברג, פרסקיטה בכרמן של ביזה ואולימפיה בסיפורי הופמן של אופנבך.

הראשון, שמהלכיו הכרומטיים נטעים במאזין חוסר מנוחה, פותח את היצירה וחותר אותה. בתווך הכינורות הראשונים מגישים נושא נוגה שני על רקע פולסים של הוויולות ואז הצ'לנים נוטלים את המנגינה לידיהם. די להביט בהנחיות שמעל לתווים בפרטיטורה, כדי להיווכח כמה רומנטיות יש ביצירה הקצרה: "מלנכולי" כתוב שם, וכן "מתוק", "נרגש", "מאופק" ו"בהבעה". פוצ'יני היה מרוצה מן הרביעייה. הא ראייה: הוא עשה בה שימוש חוזר במערכה השלישית והרביעית של האופרה המוקדמת שלו **מְנוֹן לֶסְקוֹ**.

*בנו של ויטוריו אֶמְנוֹאֵלָה השני, לימים מלך איטליה.
**על מהירות ההלחנה אנחנו למדים ממכתב ששיגר פוצ'יני לאחיו מיקלה.

ג'קומו פוצ'יני, יליד העיר הצפון-איטלקית לוקה, נולד לשושלת מוזיקאים. לאורך יותר ממאה שנים היה שמו של המנצח הראשי של קתדרלת לוקה "מְאֶסְטֵרוֹ דִּי קֶפֶלָה פּוּצִ'ינִי". ג'קומו, שבהטבלתו זכה בשם אביסבו, הראשון בשושלת המאסטרי, היה מאייש גם הוא את התפקיד הזה, אלמלא מת אביו בהיותו ילד קטן. משבגר, חש הנער חופשי לבחור בנתיב אחר: אחרי שבגיל 15 צפה ב**אאידיה** של רודי, גמלה בלבו ההחלטה שזה ייעודו גם כן: הלחנת אופרות. כך זכה העולם ב**לה בואה, טוסקה, מאדאם בטרפליי, הנערה מן המערב, הסנונית, טורנדוט** ו"הטריפטך" ובו גם **ג'אני סקיני**.

פוצ'יני עצמו הצהיר שכשרונו נועד "לתיאטרון בלבד", כלומר לאופרה. ואכן, יצירותיו הכליות מעטות. את האלגיה שלפנינו הלחין לרגל מותו של חבר. לא בסתם חבר מדובר, כי אם בבן-מלך*, אֶמְדֵאוֹ מסבוני, דוכס אֶאוֹסְקָה, שהיה בעצמו למלך לזמן קצר. מלכותו על האומה הספרדית המשוסעת בשנים 1870-1873 לוותה בסערות ובקשיים רבים כל כך, עד כי בסופו של דבר החליט לוותר על הכס ולשוב הביתה, לאיטליה. בטורינו, עיר הולדתו, חי בשקט ובצנעה, אך לא האריך ימים. ב-18 בינואר 1890 הכריעה אותו דלקת ראות והוא בן 44 בלבד. לא לחלוטין ברור כיצד צמחה החברות בין המלחין לדוכס, ואולם עובדה היא שכמה ימים לאחר שנודע לפוצ'יני דבר מותו של אמדאו, הלחין "בלילה אחד**" את הרביעייה.

במסורת האיטלקית כריזנטמה (ובעברית: חרצית) מסמלת אבל ואזכרה, וזה השם שהעניק פוצ'יני לקינה. היצירה החד-פרקית עשויה שני נושאים בודדיאז מינור. הנושא

באופרה היא האהבה הניצתת בין הצעירים רינוצ'ו לבית דונאטי ולְאֹרְטָה לבית סקיני.

בשונה מן ההתרחשויות הטראגיות שהצמיח הסכסוך בין המשפחות קפולט ומוֹנְטֵגִיו ב"רומיאו ויוליה" השייקספירי, כאן סוף הזוג הצעיר לנצח ולהינשא. בשלב שבו לאורטה מתחננת לפני אביה ג'אני כי לא יעמוד למכשול לפני אהבתה ל"אויב" היפה, אין היא יודעת עדיין כי הסוף יהיה טוב.

האריה הייתה לנכס צאן ברזל ברפרטואר זמרות הסופרן בעולם כולו. היא כתובה בלה-במול מז'ור, במשקל 6/8 והטמפו אנדנטה. בביצוע הקונצרטי הפרלוד התזמורתי לאריה מחקה בשלושה אקורדים את שלושת הלאווים של האב הנרגן, ג'אני סקיני, לאמור: לעולם! לעולם! לעולם!
Niente! Niente! Niente!

//ג'אני סקיני", האופרה האחרונה שהשלים פוצ'יני*, היא האופרה השלישית בטריולוגיית אופרות חד-מערכתיות שחיבר בשלהי חייו ושהכתיר בשם "הטריפטיך", Il tritico. שתי האופרות שקדמו ל"ג'אני סקיני" בטריפטיך היו "האדרת", אופרה דרמטית-קודרת ו"האחות אנג'ליקה", אופרה דתית-מיסטית.

ג'אני סקיני היא אופרה קומית-נשכנית. את עלילתה הנוטפת חמדנות, ציניות וצביעות, נוהגים לכנות פארסה: דונאטי הזקן מת, וכשנפוצה השמועה שציווה את רכושו למנזר, נזעקים שאריו, משפחות דונאטי וסקיקי, והם חורשים מזימות כיצד ניתן לבטל את הצוואה ולמקסם את נתחי הירושה שיגיעו לכיסיהם. הקנאה וההתנשאות ההדדית בין שתי המשפחות מורגשת בכול, ונקודת האור הראשונה

הו, אַבְא'לֶה יָקָר,
הוא נִפְלֵא, הוא כְּל־כֶּךְ יָפֵה!
אֲנִי אֶסַע לְפֹרְטָה רוֹסָה,
יָשֵׁם טִבְעַת אֶקְנֶה!

בְּבִקְשָׁה, אֲנִי רוֹצֶה לְנָסֵעַ!
וְאִם לֹא תִתִּיר לִי אֶת זֶה הָאֶהָבָה,
אֶעֱלֶה עַל פֹּנְטֵה וֶקִיֹוֹ**,
אֶקְפֹּץ לְאַרְנוֹ*** וְאֶטְבֵּעַ!

אֲנִי סוֹבֵלֶת, אֲנִי מִתְעַנֶּה!
אֱלֹהִים, אֲנִי רוֹצֶה לָמוֹת!
אֲבֵא, רַחֵם, רַחֵם!
אֲבֵא, רַחֵם, רַחֵם!

© עברית: בני הנדל

O mio babbino caro,
Mi piace, è bello, bello,
Vo' andare in Porta Rossa
A comperar l'anello!

Sì, sì, ci voglio andare!
E se l'amassi indarno,
Andrei sul Ponte Vecchio,
Ma per buttarmi in Arno!

Mi struggo e mi tormento!
O Dio, vorrei morir!
Babbo, pietà, pietà!
Babbo, pietà, pietà!

*את טורנדוט, שכתב אחר כך, לא הספיק להשלים, ופרנקו אלפאנו השלימה שנתיים אחרי מות המלחין.
***הגשר הישן" שבפירנצה. ***אָרְנוֹ הוא הנהר של פירנצה.

הפסל לסעודתו והפסל נענה. בחוויילת ג'ובאני, כשלפורלו מתקין את ההילולה והנגנים מנגנים, אלווירה פורצת פנימה להשפיע על ג'ובאני שיתקן את דרכיו. הוא צוחק, היא זועקת, ופסל הקומנדטורה, שאכן בא, דורש גם הוא כי הדון יחזור בו מזדונו. כשהוא מסרב, הוא נזרק באחת אל שאול יורקת אש. טוטי (חוץ ממנו) מונים בשירה את פרטי מוסר ההשכל.

הרמוניות הֶרֶה־מינור שבהן **האוברטורה** נפקחת, מעבירות צינה בגבות של דורות מאזינים. אך בזמן קצר, מוזיקת האימה מפנה מקום למוזיקה מז'ורית, המייצגת את ההוללות שבאופרה, אשר שמה המלא הוא "דון ג'ובאני, או: הֶרְשֶׁע שנענש".

האופרה היא תולדת ההצלחה הכבירה שזכתה לה "נישואי פיגארו" בפראג בינואר 1787. המפיק הוציא ממוצרט הבטחה ל"עוד דבר כזה" בסתיו. אחרי ששב לווינה, התנפל דה פונטה והוא על המלאכה. כשהגיעו לפראג באוקטובר, המשיכו לעבוד בתיורף: דה פונטה פלט דף ומוצרט הלחין, ולפעמים מוצרט הלחין ודה פונטה השלים טקסטים. יום לפני הבכורה הזכיר מישהו למלחין שאין אוברטורה. "היא פה!" חייך מוצרט והקיש על פדחתו. אחרי חצות ישב אל מכתבתו, ובאין פרטיטורה, רשם אחד לאחד את תפקידי כל הכלים, בזמן שרעייתו מזגה פונץ' וניערה אותו מדי פעם. מעתיק תווים הזועק, ובבכורה היו לנגנים כל תפקידיהם.

האוברטורה כמעט שאינה כוללת את הנושאים המוזיקליים שיופיעו באופרה, וסיימה נמזג אורגנית בפתיח של האריה הראשונה של לפורלו. לטובת ביצוע קונצרטי של הפתיחה, כגון היום, התקין מוצרט לאוברטורה סיום נוסף, מסיים ובלתי מתמזג ברה מז'ור.

פוצ'יני וביזה חרותים בתודעתנו כמלחיני אופרות. בהציגנו אלגיה וסימפוניה משלהם, אנו מזכירים לעצמנו שגם יצירות כליות יצרו. מוצרט, כידוע, הצטיין בכל הקטגוריות. דרכו לא הייתה סוגה בשושנים, אך מזל גדול היה לו (ולנו), על שבדרכו נקרו שני לבריתנים: האיטלקי לורנצו דה פונטה, שהצליח להתברג לקדר מוזיקאי הקיסר, והאוסטרי עמנואל שיקנדר, אמרגן־מפיק־שחקן־זמר־מלחין ו"איש שטח". "דון ג'ובאני" היא פרי שיתוף פעולה עם דה פונטה, ו"חליל הקסם" - עם שיקנדר.

"נישואי פיגארו", שהבכירה ב-1786, הייתה הלהיט הראשון של הצמד דה פונטה/מוצרט. ב-1787, בפראג, נולד הלהיט הבא: "דון ג'ובאני". נסרוק בקצרה את העלילה, בטרם נציץ אל ערב הבכורה. **במערכה הראשונה**, לפורלו, המשרת של דון ג'ובאני, ממתין ליד בית שבו אדונו המחופש זומם לתקוף מינית את דונה אנה. ג'ובאני נמלט, דונה אנה ואביה דולקים אחריו, והאב, הקומנדטורה (המפקד), נקטל בידי ג'ובאני. אנה משביעה את ארוסה לנקום. לפורלו סונט באדונו על סגנון חיין, ובינתיים אלווירה מופיעה, דונה שאחריה עגב ג'ובאני וזרק. לפורלו מסביר לה שהיא "כיבוש" בסדרה. וכן הלאה: בחתונת צ'רלינה ומָטֵטו, ג'ובאני כמעט ומצליח לפתות את הכלה. הנפגעות והנוקמים מנסים לבוא חשבון עם ג'ובאני, לפורלו, במצוות אדונו, מארגן סעודה.

גם **במערכה השנייה** כמיהות נלוזות, אינטריגות זולות וכארסות של זהויות בדויות. איש אינו מאמין לדון ג'ובאני, והוא מצליח לשטות ולשרוד. בבית קברות, לשם נמלטים האדון ומשרתו, ג'ובאני מתבדח עם לפורלו על מעלליו, כשלפתע, בתוך המאניה, קול בס עולה מהפסל שעל מצבת הקומנדטורה. ג'ובאני מורה להזמין את

האופרה
הישראלית
תל-אביב-יפו

הקאמרטת
הישראלית ירושלים
מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

מחיר
מיוחד
למנויים

המלך הרועה

וולפגנג אמדאוס מוצרט

אבנר בירון מנצח
שירית לי וייס במאית

4.4.20 2.4.20

אלמא מרכז אמנויות זכרון יעקב בית האופרה תל אביב

כרטיסים: 1-700-55-2000
www.jcamerata.com

תחת ההצקות של מונוסקטוס (ה"המן" של זרסטרו). זרסטרו מזהיר אותה שרק רע צפוי לה מאמה. מונוסטטוס שובה את תמינו ומכניס אותו כפות להיכל. בהצטלב מבטם, תמינו ופמינה מתאהבים בשנייה. זרסטרו נוזף במונוסטטוס על התנהגותו הנלוזה, וכך נודע לתמינו (ולצופים) שזרסטרו - בניגוד לתיאור המוטטה של מלכת השחור - איננו הרשע בסיפור, אלא נציג החכמה, איש מיושב דעת, סובלני ונאור.

הסוף טוב: תמינו ופמינה מתאחדים לאחר שעברו טבילת אש ומים, לוכד הציפורים זוכה גם הוא בנערה משלו - פפגנה שמה, ומלכת הלילה, שחישבה להבריח את בתה מן הארמון ולתתה למונוסטטוס, נתקפת

האופרה הגרמנית שיצר מוצרט עם עמנואל שיקנדר מכילה את המקסם שממנו סיפורי אגדות טוויים: נסיך גיבור מציל נסיכה במצוקה. שלוש שליחות של מלכת הלילה מצילות את חיי טמינו מדרקון, אך להצלה יש מחיר: על תמינו להציל את פמינה, בת המלכה, מידי זרסטרו (בינתיים: "הרע"), כוהן במקדש האלוהיות איזיס ואוזיריס. אם יציל תמינו את פמינה - כך המלכה - יקבלנה לאשה. לשם ביצוע המשימה מצטרף אל תמינו פפגנו, לוכד ציפורים וחלילן, ומצוידים בחליל קסם ובתיבת נגינה פלאית שקיבלו משליחות המלכה, שני הגברים יוצאים למשימה.

במקדש "ההיגיון והחוכמה" של איזיס ואוזיריס פמינה מתגעגעת לאמה ונאנקת

שירתה, המלכה מניחה ביד בתה פניון, כדי שתתנקש בחיי זרסטרו, יריבה המר, אחרת תשיל אותה מירושתה. התפקיד דורש סופרן קולורטורה, והסלסולים הסבוכים שהאריה עטורה בהם עשויה לאחת המפורסמות ברפרטואר האופראי בכלל, מרשימה, מהירה, מאיימת וגרנדיוזית.

ברקי זעם ומטחי רעם, האדמה בולעת את הרעים, ובמקדש מודים הכל לאיזיס ולאוזיריס על האושר הגדול.

האריה של מלכת הלילה "אש נקמת שאול מתוך לבי פורצת" ממערכה ב', היא גם השנייה באריות המלכה*. בזמן

אֵשׁ נִקְמַת־שָׁאוֹל
מִתּוֹךְ לִבִּי פּוֹרֶצַת,
אֵשׁ יֵאוֹשׁ מָוֶת...
...אֵשׁ וַיֵּאוֹשׁ
כָּל סְבִיבֹתַי!
אִם אַתְּ זָרֶסְטְרוֹ לֹא
תִּכִּי מִכָּה מוֹחֶצֶת,
תִּכִּי מִכָּה מוֹחֶצֶת,
לְעַד לֹא עוֹד תּוֹכְלִי לִהְיוֹת בְּתִי.

קולורטורה 1

דְּחִיָּה תִּהְיִי לְנֹצַח,
זְנוּחָה תִּהְיִי לְנֹצַח,
פְּרוּמִים יִהְיוּ לְנֹצַח,
מוֹסְרוֹת תִּבְּל כָּלָה,
דְּחִיָּים, כֵּן,
זְנוּחִים, כֵּן,
וּפְרוּמִים, כֵּן,
מוֹסְרוֹת תִּבְּל כָּלָה,

קולורטורה 2

אִם אַתְּ
לֹא אַתְּ
זָרֶסְטְרוֹ תִּקְטְלִי לִי!
שְׁמַעוּ, שְׁמַעוּ, שְׁמַעוּ, כָּל אֱלֹהֵי נְקָם,
פִּי־אִם מִפִּיק אֱלֹהֵי

© עברית: בני הנדל

Der Hölle Rache kocht
In meinem Herzen,
Tod und Verzweiflung...
...Tod und Verzweiflung flammet
Um mich her!
Fühlt nicht durch dich
Sarastro Todesschmerzen,
Sarastro Todesschmerzen,
So bist du meine Tochter nimmermehr.

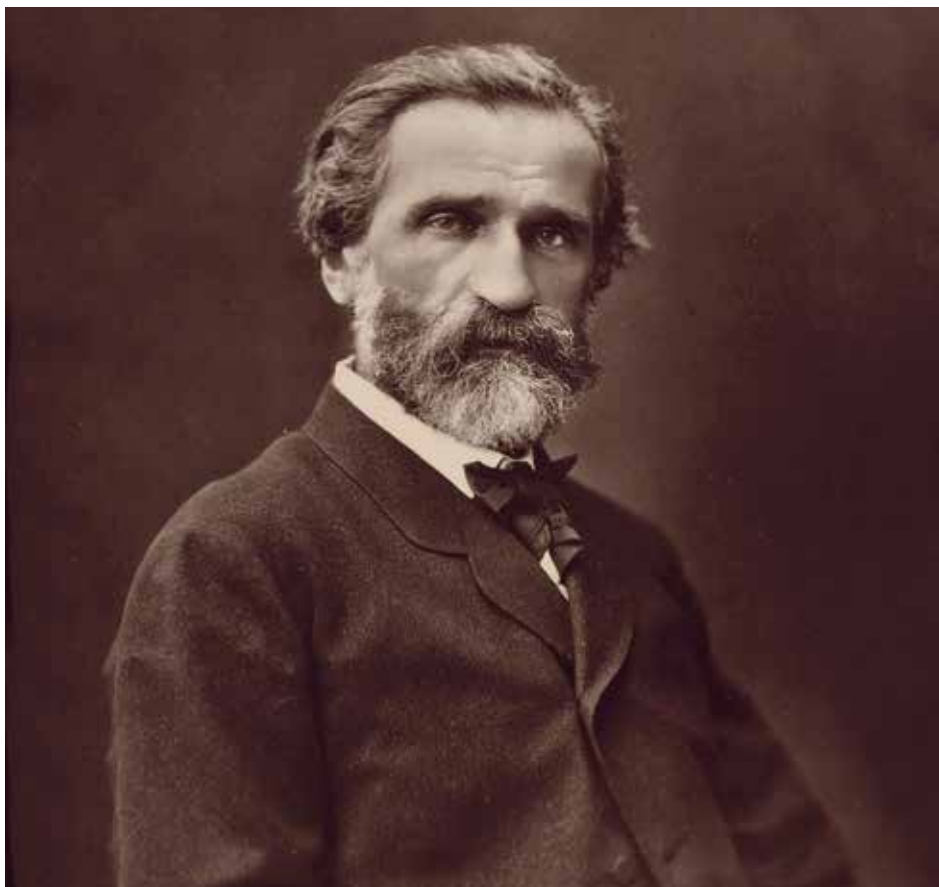
Koloratur 1

Verstoßen sei auf ewig,
Verlassen sei auf ewig,
Zertrümmert sei'n auf ewig
Alle Bande der Natur,
Verstoßen,
Verlassen
Und zertrümmert
Alle Bande der Natur,

Koloratur 2

Wenn nicht
Durch dich
Sarastro wird erblassen!
Hört, hört, hört, Rachegötter,
Hört der Mutter Schwur!

*האריה המוקדמת יותר "הו, אל תרעד בחורי היקר" היא האריה שבה היא מטילה על טמינו את שליחותו שלו, ושם אנחנו חושבים עדיין שהיא שייכת ל"טובים".

אף כי צינת־מה ועקימות־אף של הסביבה ליוו אותם לאורך חייהם. נקל לראות מדוע בחר ורדי ברומן "הגברת עם הקמליות" של דיומא הבן, כדי ליצור עם ידידו, הליבריתן פֶרְנַנְדֵּסְקוֹ פֵיֶאֶבֶה אופרה על אישה שאין למדוד אותה על פי עברה בלבד.

*נבוקו, ריגולטו, לה טרוויאטה, איידה, אתלו, כוחו של גורל, דון קרלו ופולסטף הן רק המפורסמות שברשימה.

ג'זפה ורדי, מענקי האופרה האיטלקית ויוצרם של שני תריסרי אופרות*, שילב באופרה הריאליסטית שלו "לה טרוויאטה" קווים ביוגרפיים. אחרי מות שני ילדיו ואשתו, התאהב בג'וזפינה סֶטֶרֶפּוֹנִי, זמרת סופרן מוכשרת ותוססת, אשר ידע עליה כי היא בעלת "עבר" ובכלל זה ילדים שנולדו מחוץ לנישואין. בתחילה הטילה ג'וזפינה ספק בכנות אהבתו של ורדי ודחתה את הצעות הנישואין שלו. ברבות השנים נישאו ג'וזפה וג'וזפינה והאהבה שרתה במעונם,

חדרה, ויולטה חשה איך תמימותו של אלפרדו מתחילה לחלחל ללבה. נפשה פוסחת על שתי הסעיפים: אולי זה האיש המביא את האהבה הטהורה שדמיינה לה בנעוריה? או שמא עליה לדבוק באורח החיים חסר העכבות המאפיין את חייה עתה? לבסוף היא מכריעה לטובת האהבה הכנה, אך כיוון שזאת איננה אופרה קומית, מחלטה משבשת את חלומה.

רגשותיה המפוצלים מובעים בשתי אריות משולבות רצ'יטטיבים? Ah, fors'è lui? היא האחת ו-Sempre libera, זו שנשמע, היא האחרת. האריה כתובה לסופרן, קולורטורה, כמו רוב אריות הקונצרט שלנו, אך מלבד יכולת הסלסול דרוש כאן גם מנעד גדול, יכולת להפיק טרילים משכנעים וכוח הבעה. באופרה המשוחקת משולבות באריה של ויולטה גם רפליקות של אלפרדו, השר על אהבתו מחוץ לבמה, כביכול בלכתו ברחוב. בביצוע הקונצרטי הרפליקות האלה מנוגנות על ידי צ'לו.

**תרגום המילה cortigiana תלוי במאזן שבין קורקטיות, רכילות והתנשאות שבוחר בו המתרגם על הרצף "אשת חברה", "נערת ליווי" ו"זונת צמרת".

פרלוד למערכה א'

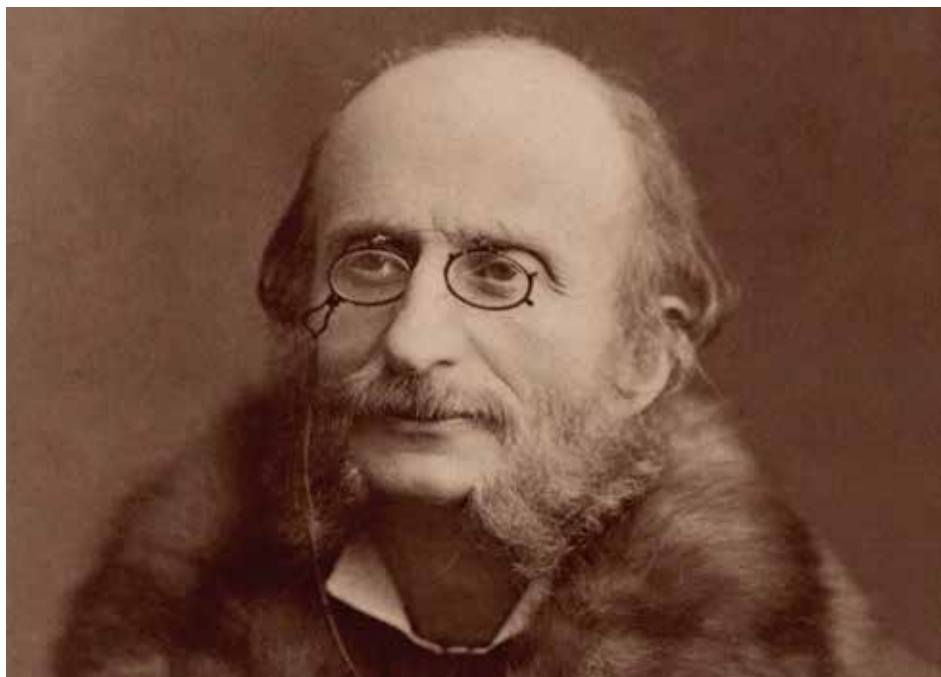
הפרלוד למערכה הראשונה הוא בעצם האוברטורה לאופרה כולה, והוא מציג יפה את החומרים שמהם הסיפור ארוג: ממש בתחילה, כלי הקשת מציגים - בסיימינור ובהרמוניות כרומטיות - את אימת המוות המרחפת על הגיבורה, תוך ציטוט מסצנת הגסיסה של ויולטה בתחילת המערכה השלישית. מן התוגה צומח בבת אחת ריקוד אהבה, שאפיזודות של עליות ומורדות צליליות קוטעות אותו שוב ושוב בווריאציות שונות.

האריה של ויולטה

המערכה הראשונה, שבה מושרת האריה שלנו, פותחת בסצנת נשף שעורכת אשת החברה** יולטה בסלון הפריזאי שלה. הברון גסטונה מציג לה את ידידו אלפרדו, המעריץ את ויולטה זה שנה. לאחרונה, כשסבלה מהתקף שחפת, בא לבקרה בستر מדי יום. המתכנסים רמי המעלה מזלזלים קצת באהבתו התמימה של אלפרדו, וכשהוא נענה להפצרתם המבודחת להרים כוס לכבוד האירוע, הוא שר (ב-BRINDISI המפורסם) על אהבת אמת. תגובת ויולטה: "הכל שטויות, רק הנאות חשובות". אבל אחר כך, בבדידות

חִפְשִׁיהָ וּמְשַׁחֲרֶרֶת אֶחֱיהָ
וְאֶשְׁאֵף עֲנוּגִים לְטַעַם,
הַנָּאוֹת בְּלִי סוּף אֶהְיֶה,
שִׁירְצִכּוּ אֶת שְׂבִילִי חַיִּי.
בְּהֵנֵץ יוֹם אוֹ בְּקֶץ יוֹם
בְּמַחֲזוֹת שֶׁל עֲנֵג אֶשְׁקֶה,
רְגוּשִׁים מְתַחַדְשִׁים אֶרְצֶה,
כִּי יִפְרִיחוּ אֶת מַחְשְׁבוֹתַי.

Sempre libera degg'io
Folleggiare di gioia in gioia,
Vo' che scorra il viver mio
Pei sentieri del piacer.
Nasca il giorno, o il giorno muoia,
Sempre lieta ne' ritrovi,
A diletta sempre nuovi
Dee volare il mio pensier.

של ספלנצני נחלץ לעזרת הממציא ומייצר משקפיים מיוחדים, המעניקים לבובה דימוי של אישה ממשית. הופמן, ראשון הבאים למופע והמשקפיים על אפו, אינו מבחין שהבובה בובה ומתאהב באולימפיה קשות. לא לחינם מכונה האופרה "פנטסטית", שכן עינינו יראו בפירוש שהבובה השרה זקוקה למתיחה תדירה של הקפיץ. איך לא הבחין בכך גיבור הסיפור?

לאריה הזאת יש הוראות שימוש. השומע אותה לראשונה מתפתה לחשוב, בטרם עת, שמבצעי סלסול הצלילים של "אולימפיה" תמו ושראוי להריע. לכן, בתרגום האריה, הקפדנו לציין היכן חלות פסקאות הקולורטורה. מעקב אחר ההנחיות עשוי לחסוך מבוכה מן המוחאים הנלהבים ומן הזמרת המנסה להשלים את האריה.

גם אופנבך, כמו מוצרט קודמו, תרם לתכניתנו אריה קשה לביצוע. היא אוצרת בתוכה פסקאות קולורטורה סבוכות המשתלבות היטב בעלילה הסבוכה. ז'אק אופנבך, צ'לן ומלחין יהודי-גרמני, נודע בעיקר כיוצר של אופרטות צרפתיות, ובהן "הלנה היפה", "אורפיאוס בשאול", "כחול-הזקן" ו"סיפורי הופמן", המכונה "אופרה פנטסטית", ושאותה לא הספיק להשלים.

העלילה, כאמור, סבוכה, ולכן נצלול הפעם רק אל החלק שבו האריה שלנו נטועה: הופמן, סופר ומוזיקאי, מצוי במשבר יצירה חריף ומתאהב בטירוף בבובה מכאנית שיצר הממציא סְפֵלְנֶצְנִי. "הבובה אולימפיה" מוצגת לפני קהל גדול במסיבת גיוס הון שארגן לו הממציא, בתקווה להשיב לעצמו הפסדים בעסקיו. חברו

פתיח תזמורתי קצר

הצפורים בסבך הגינה,
רקיע מרום על כוכביי,
הכל משיח עם הנערה הצעירה...
הכל משיח עם הנערה הצעירה...
...על אהבה!
הכל משיח על אהבה!

קולורטורה 1

הנה שירתי העדינה,
השיר של אולימפיהיה!

קולורטורה 2

הנה שירתי העדינה,
השיר של אולימפיהיה!

קולורטורה 3

הנה שירתי העדינה,
השיר של אולימפיהיה!

קולורטורה 4

כל מה ששור ומזדמר
ונאנח, כנגלגל סובבה,
גורם ללבה להצטמרר...
גורם ללבה להצטמרר...

קולורטורה 5

צמרמרת אהבה!

קולורטורה 6

הנה שירי המשתרשר
השיר של אולימפיהיה!

קולורטורה 7

סגיר תזמורתי קצר

Court prélude

Les oiseaux dans la char-mi-lle,
Dans les cieux l'astre du jo-ur,
Tout parle à la jeune fille...
Tout parle à la jeune fille...
...D'am-our!
Tout parle D'amour!

Coloratura 1

Voilà la chanson gen-ti-le,
La chanson d'Olympia-a-a!

Coloratura 2

Voilà la chanson gentile,
La chanson d'Olympi-a-a!

Coloratura 3

Voilà la chanson gentile,
La chanson d'Olympi-a-a!

Coloratura 4

Tout ce qui chante et résonne,
Et soupire, tour à tour,
Emeut son coeur qui frissonne...
Emeut son coeur qui frissonne...

Coloratura 5

...Frissonne d'amour!

Coloratura 6

Voilà la chanson mignonne
La chanson d'Olympia-a-a!

Coloratura 7

Court postlude

אלגרו ויו / אדג'ו / מינואט: אלגרו ויוואצ'ה / פינלה: אלגרו ויוואצ'ה

80 שנה חיכתה הסימפוניה הזאת צפונה במגירות אפלות בטרם ראתה אור. החדשות הטובות הן, שמרגע גילוייה, היא איננה משה מלוחות התכנון של תזמורות העולם.

זאת סימפונית נעורים. ביזה הלחין אותה - כך התברר לימים - ב-1855, בעת שהיה סטודנט בקונסרבטוריון של פריס. בזמן היווצרה לא ידע עליה איש מלבדו. הביוגרפים המוקדמים של ביזה לא שמעו עליה ובמכתביו הרבים של ביזה אין לה זכר. גילוי הפרטיטורה השכוחה התאפשר בזכות "מרוץ שליחים" בינלאומי: באמצע העשור השני של המאה העשרים, חצי יובל אחרי מות המלחין, הפקידה אלמנתו, ז'נבייב הלוי, את דפי התווים בידי המנצח רְנֵלְדוֹ האן. האן, אף כי היה גם עיתונאי מוזיקה, לא דיווח על כך לאיש ולא הקים סביב הגילוי רעש מיוחד, אלא מסר את המסמך בצנעה לארכיון הקונסרבטוריון הפריסאי. רק בשנת 1933 פרצה היצירה אל העולם. המוזיקולוג הצרפתי ז'אן שֶנְטְבוֹאן, בנברו בארכיון הקונסרבטואר, נדהם לגלות את הפרטיטורה הבתולית בתוך הצרור שהניח שם האן, יצר מיד קשר עם הביוגרף של ביזה, הסקוטי דגלס צ'רלס פרקר, וזה אף הישר אל המנצח האוסטרי פליקס וִיינְגֶרְטֶנְרֶךְ להגיש לו את התגלית. ויינגטנר, מתפעם כולו מיצירת הנער בן ה-17, החליט לנצח עליה כבר בקונצרט הקרוב שלו בבזל, ב-26 בפברואר 1935. והשאר היסטוריה.

ז'ורז' ביזה - חשוב להדגיש - היה ילד פלא פנומנלי. הוא התקבל לקונסרבטוריון הפריסאי בהיותו בן תשע (!) וזכה שם בכל פרס אפשרי. הוא, בניגוד לילדי הפלא

שקדמו לו, מוצרט ומנדלסון, לא זכה בחייו לשבחים גורפים, אלא לתגובות מעורבות. גם הוא, כמותם, מת בטרם עת, קרוב לגיל 37.

בתזמור צמדי חלילים, אבובים, קלרינטים, בסונים, חצוצרות וקרנות, טימפני וכלי קשת. היצירה מצטטת במובהק מן הסימפוניה מס' 1 ברה מזור של שארל גונן, המורה של ביזה בקונסרבטוריון. יש הסוברים כי הדבר הזה, הציטוט ממורו, הוא שהניא את ביזה מלפרסם את הסימפוניה ולהזכירה. רצתה אלת המוזיקה, והיום פופולריותה עולה בהרבה על זו של סימפונית גונן.

פרקי הסימפוניה ארבעה: **פרק א'** הערני, אלגרו, נושא רומנטי לעילא, גדוש רגש, פוגש בנושא שני, מאופק יותר ועדין, והניגוד מיזוג ביניהם הוא אחד מהישגי המלחין הצעיר. **פרק ב'**, אנדנטה-אדג'ו, צץ המוטיב המפורסם ביותר של הסימפוניה - מגנינת אבוב מלווה בפריטות פיציקטו בכלי הקשת, ובאמצעו קטע פוגאלי. **פרק ג'** הוא מינואט מהיר ביותר, ובו גם קטעי אריזוז קצרים הנעים בקצב נינוח יותר. **הפינאלה**, אלגרו תוסס, מזכיר לנו את המקצים הנמרצים ואת קטעי הדרמה שבאופרה "כרמן".

הכוכב העולה רי צ'ן
בערב חד פעמי

תעתועים

אבנר בירון מנצח
רי צ'ן כינור (טאיוון־אוסטרליה)

אלכסיי שור / "פנטזמים"
(תעתועים) קונצ'רטו לכינור

סן־סאנס / מבוא
ורונדו קפריצ'זו, אופ' 28

שוברט / סימפוניה מס' 5
בסי במול מז'ור, ד' 485

7.4.20

יום ג' | 20:30

היכל התרבות תל אביב
אולם צוקר

כרטיסים:

1-700-55-2000

www.jcamerata.com

**למנויי התזמורת! מכירה מוקדמת בהנחה למנויים בלבד עד 15 במרס!
מהרו להבטיח את מקומותיכם! המכירה תיפתח לקהל הרחב ב-16 במרס**

05

Elma Arts Center, Zichron Yaakov

Thursday, 5.3.20 at 20:00

Tel Aviv Museum of Art

Friday, 6.3.20 at 13:00

Saturday, 7.3.20 at 20:00

Sunday, 8.3.20 at 20:00

Ness Ziona Pais Art Center

Monday, 9.3.20 at 20:00

Jerusalem Theater

Tuesday, 10.3.20 at 20:00

Broadcast live on

**Kan Kol Hamusica and
on the ICJ website
and Facebook page**

The ICJ is greatly indebted to soprano Veronika Brook, who, at brief notice, stepped in for Hila Baggio, whose recent visit to Italy has placed her in coronavirus quarantine according to Ministry of Health regulations.

OPERA AND MORE

Victor Aviat conductor (France)

Veronika Brook soprano (Israel)

Giacomo Puccini (1858-1924)

- Crisantemi, elegy for strings
- Gianni Schicchi: Lauretta's aria "O Mio Babbino Caro"

Wolfgang Amadeus Mozart (1765-1791)

- Don Giovanni: Overture
- Die Zauberflöte: aria of the Queen of the Night. "Der Hölle Rache kocht in meinem Herzen"

Giuseppe Verdi (1813-1901)

- La Traviata: Prelude to Act I
- La Traviata: Violetta's recitative and aria "Sempre Libera"

Intermission

Jacques Offenbach (1819-1880)

- Les contes d'Hoffmann:
"Les oiseaux dans la charmille"

Georges Bizet (1838-1875)

- Symphony in C Major
I. Allegro vivo
II. Adagio
III. Menuetto: Allegro vivace
IV. Finale: Allegro vivace

THE ISRAEL CAMERATA JERUSALEM

MUSIC DIRECTOR AVNER BIRON

THE MUSICIANS

1st Violin

Matan Dagan*
Natasha Sher*
Carmela Leiman***
Arnold Kobiliansky
Halina Korinets
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Hadas Fabrikant**
Eduard Reznik**
Michael Kontsevich
Smdar Schidlovsky
Keren Shoshani
Omri Tzach

Viola

Eliana Lovenberg***
Tatiana Fine
Boris Rimmer
Eduard Shubaev

Cello

Marina Katz**
Zvi Orleansky**
Alexander Sinelnikov***
Esther Valladares

Bass

Dmitri Rozenzweig**
Shai Peker

Flute

Esti Rofé**
Shani Sagi°

Oboe

Muki Zohar**
Ori Meiraz

Clarinet

Shira Elyasaf**
Ido Azrad°

Bassoon

Mauricio Paez**
Kristijonas Grigas

French Horn

Alon Reuven**
Ruth Varon

Trumpet

Raz Arad°
Dan Varon°

Harp

Gitit Boasson°

Timpani

Karen
Phenpimon-Zehavi**

*Concertmaster

**Principal player

***Assistant principal

°Guest musician

BOARD OF DIRECTORS AND MEMBERS OF THE ASSOCIATION

Yair Green, Adv.*, Chairman
Jacob Aizner*
Prof. Ruth Arnon*
Avner Azulay
Talma Barabash-Knoller, CPA
Prof. Avi Ben Basat
Prof. Shlomo Biderman
Dr. Yoram Blachar*

Dr. Shmuel Cabilly*
Ruth Cheshin*
Ilan de Vries*
Prof. Menachem Fisch
Prof. Benny Geiger*
Efrat Weiman Gershony*
Prof. Moshe Hadani*
Prof. Uri Karshon

Raanan Kop, CPA*
Moshe Michles*
Prof. Dafna Schwartz*
Dov Shafir
Baruch Shalev
Dr. Lea Shamir-Shinan
Yehuda Zisapel
Gershon Zohar

*Member of the board

ADMINISTRATION

General Director Yoram Youngerman
Administrative Manager Michael Kontsevich
Producer Anat Richter
Music content coordinator Dr. Ron Merhavi
Marketing Manager
Sarah Taylor David (on leave), Dr. Sharon Gordon

Sales Manager Dagan Feder
Office Manager Debbie Ben Zvi
Stage Manager Valery Aksyonov
Accountant Sarit Yitshaki

Office: 13 HaHagana St. (HaGiv'a HaTsarfatit) Jerusalem
Tel: +972-2-5020503 | Fax: +972-2-5020504
www.jcamerata.com | Email: info@jcamerata.com

Program Notes Benny Hendel **Design** Hagit Maimon

**THE ISRAEL
CAMERATA
JERUSALEM**
MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

SEASON **36**
2020

05

The InstruVocal Series

OPERA AND MORE